

GLOBAL SAMVERKAN	3
Bakgrund	3
Katastrofhjälp.....	3
Yrkesinternationaler	3
LO-TCO Biståndsnämnd.....	3
Internationella projekt	4
PROFESSIONSUTVECKLING	6
Kollegial mötesplats	6
Påverkansarbete	6
Demokratisk process	6
Medlemsstöd.....	6
Internationella yrkesdagar	6
Professionella sammanslutningar och Vårdförbundet.....	6
Barnmorskor	7
Biomedicinska analytiker	7
Röntgensjuksköterskor.....	8
Sjuksköterskor.....	9
SAMHÄLLSPOLITISKT PÅVERKANSARBETE	11
TCO	11
Samhällspolitiskt internationellt arbete.....	12
Globalt samarbete.....	13
Att leva efter våra värderingar i det dagliga arbetet	14
BILAGA 1: INTERNATIONELLT NÄTVERK	15
Förkortningar och förklaringar	16
Yrkesorganisation och facklig organisation, strukturer och begrepp.....	22
BILAGA 2: PROJEKTPROCESSEN I VÅRDFÖRBUNDET.....	23
Stöd för projektplanering nationellt och lokalt.....	24
Vårdförbundets projekt - tidigare och nuvarande	25

GLOBAL SAMVERKAN

Bakgrund

Strax efter Vårdförbundets bildande 1977 uppkom behovet av att finnas i ett internationellt sammanhang. Alla yrkessammanslutningarna var då medlemmar i sina globala yrkesförbund och i början av 1980-talet blev Vårdförbundet medlem i Public Services International, PSI, tidigare känt som ISKA, internationalen för stats- och kommunalanställda. Under flera år skedde samverkan med den offentliga sektorn inom Norden, Europa och globalt, främst genom biståndsprojekt. År 1991 överlämnade Svensk sjuksköterskeförening sitt medlemskap i sjuksköterskeinternationalen till Vårdförbundet som därmed också blev medlem i den nordiska och europeiska sjuksköterskegemenskapen. Vid Millennieskiftet lämnade Vårdförbundet PSI men kvarstod i dess europeiska gren, EPSU då den sociala dialogen/förhandlingsfrågor inom EU var viktiga att behålla för att kunna vara med i beslutandet. Andra viktigare förändringar var att biomedicinska analytikerorganisationen i Europa lades ner men återuppstod i nytt format som EPBS, tack vare Vårdförbundets insatser.

Under de senaste tio åren har europaarbetet blivit allt viktigare och att kunna lobba eller på annat sätt påverka besluten i EU har lett till att yrkesorganisationerna har markerat sin självständighet i förhållande till den globala organisationen och istället bildat självständiga organisationer.

Se bild Internationella kontakter med ordlista, bilaga 1. Här finns också en förkortnings- och förklaringsordlista som kan finnas som stöd i läsningen. Termer och begrepp skiljer sig mellan fackliga organisationer och yrkesorganisationer och finns därför också med i bilagan.

Katastrofhjälp

Röda Korset, Läkare utan Gränser, svenska UNICEF, svenska FN-förbundet, Kvinna till Kvinna, Afrikagrupperna samt yrkesgruppernas egna internationaler är exempel på några organisationer som Vårdförbundet använder sig av för att kunna stödja människor i världen vid kriser och katastrofer.

Många medlemmar är engagerade på olika sätt i dessa organisationer bl a som medlemmar men också i direkt arbete på fältet och därför blir dessa ett naturligt val. Internationella Röda korset/Röda Halvmånen uppmärksammar sjuksköterskors engagemang genom att dela ut en medalj vartannat

år, i samarbete med de nationella avdelningarna samt sjuksköterskeorganisationerna.

Yrkesinternationaler

Yrkesinternationalerna för de fyra yrkena, bedriver i sin tur också ett globalt utvecklingsarbete. Det kan se olika ut beroende på organisationernas ekonomiska förutsättningar, men huvudsyftet som alla har gemensamt är att stärka yrket och utveckla kunskapens innehåll till samhällets fromma. Utbildningsfrågorna ligger därför högt på agendan och genom internationalen får de mindre och svagare organisationerna stöd och kunskap ur de underlag, faktasamlingar och annat som internationalen tagit fram och som kan användas i arbetet gentemot de enskilda hälsoministerierna och arbetsgivarna.

Representanter för yrkesinternationalen bjuds ofta in för att medverka i påverkansprocesserna i de enskilda medlemsländerna. De kan också agera vid konflikter och vid stora katastrofer. T ex. öppnade Internationella sjuksköterskeorganisationen ICN en insamlingsfond för behoven i Haiti efter jordbävningen liksom vid tsunamin som bl a drabbade Indonesien och Thailand. Man har även varit en kanal för insamlingar till Japan som drabbades extra hårt; först av en jordbävning, därefter kom tsunamin som sedan ledde till kärnreaktorkatastrofen.

Allt detta är viktiga solidaritetshandlingar. Vårdförbundets medlemsavgifter bidrar alltså till att ge de förutsättningar som behövs för en väl fungerande global solidaritetsorganisation.

LO-TCO Biståndsnämnd

LO-TCO Biståndsnämnds avtal med Sida ger de ekonomiska förutsättningarna för att bedriva fackliga utvecklingsprojekt. Biståndsnämndens ägare är LO och TCO och det är möjligt för dem liksom för medlemsorganisationerna i de två centralorganisationerna att ansöka om medel för projekt. Även alla yrkesinternationaler/globala fackförbund, GUF har möjlighet att söka fast det måste alltid finnas ett godkännande av den svenska organisationen.

För Vårdförbundets del är det ICN som kan söka via oss. Det är också LO-TCO Biståndsnämnd som är den huvudsakliga bidragsgivaren till våra

projekt, utom när det gäller rena hälsoprojekt för då sker ansökan oftast via Forum Syd. Alla projekt måste även ha en egeninsats förutom Sida-medel. Biståndsnämnden hjälper till med projektplanering och är ett stöd under hela projekttiden. Nämndens styrelse har beslutat att ha ILOs Decent Work agenda som övergripande mål för verksamheten. Dess hemsida innehåller mycket informationsmaterial som för det mesta är gratis att beställa. Biståndsnämnden samarbetar också med Fairtrade i Sverige, Rena Kläder och Schyst resande

Genom att Biståndsnämnden får medel för att genomföra internationell information i Sverige kan LO, TCO och dess medlemsorganisationer och även alla lokala avdelningar inom dessa söka medel för att göra egna informationsskrifter, anordna medlemsmöten med internationella förtecken och annat som faller inom de övergripande målen, dvs. ökar kunskapen om internationellt fackligt utvecklingsarbete, dess resultat samt drivkrafter och ökar kunskapen om förhållandena i utvecklingsländerna samt dess drivkrafter.

Internationella projekt

Vårdförbundet deltar i flera utvecklingsprojekt i låg- och mellaninkomstsländer med den huvudsakliga ingången att stödja professionell och facklig utveckling, kollega till kollega, men också rena hälsoprojekt. Stadgarna pekar på inriktningen genom ”Påverka utvecklingen av hälsa och sjukvård på arbetsplatsen, lokalt, regionalt, nationellt och globalt”. En översikt av själva projektprocessen finns i bilaga 2. Där finns också stöd för projektplanering samt en förteckning över tidigare och aktuella projekt.

Många gånger blir vägen mot den fackliga organiseringen längre för professionella yrkesutövare inom den offentliga sektorn eftersom de i flertalet länder inte har rätt att organisera sig fackligt samt att man ser begreppet ”facket” som icke professionellt, något utbildade är medlemmar i. Vårdförbundets väg blir då att bidra till att samarbetsorganisationen utvecklas och ökar sin synlighet, styrka och respekt i landet för att på den vägen påverka både professionsfrågor och villkorsfrågor. Ledningen för de professionella organisationerna är oftast också starka ledare och företrädare för yrket i landet.

Principer för Vårdförbundets internationella projekt

De principiella utgångspunkterna för val av projekt och samarbetspartner/s är formulerade enligt nedan.

Medlemmarna i Vårdförbundet känner igen sig i projektens medlemsgrupper. Kollegor möter kollegor.

Medlemmarna känner också igen sig i stadgan och kongressbesluten och de verksamhetsinriktningar som beslutas nationellt. Exempel på sådana är kvinnors och barns hälsa, hälsokunskap och utbildning av unga flickor.

Utvecklingsprojekt bygger på partnerskap och på lika värde mellan parterna. Därför sker allt samarbete med mycket dialog.

Fadderavdelning

Unikt för Vårdförbundet är den starka lokala förankringen i de olika projekten. Fadderavdelningarna och deras kontaktpersoner har på olika sätt bidragit aktivt i de olika projekten genom åren och för in omvärlden i den lokala verksamheten.

Aktuella projekt

Under åren som gått har antalet projekt som pågått samtidigt varierat mycket. De senare åren har det varit ganska få projekt. I år är ett stort projekt i Ryssland på väg att avslutas och ett nytt på gång i Afrika. Alla medlemmar i Vårdförbundet har kunnat känna igen sig i Rysslandsprojektet då den ryska samarbetspartnern har samma medlemsgrupper som Vårdförbundet, biomedicinska analytikerna var samarbetspartnerna i det tidigare projektet i Chile, i Lesotho vänder sig projektet till alla sjukvårdsanställda men leds av sjuksköterskeorganisationen och i Palestina så är det barnmorskor och sjuksköterskor som är medlemmar. Många afrikanska länder kräver både sjuksköterske- och barnmorskekunskap för att få inneha ledaruppdrag i sina sjukvårdsorganisationer. Därför visar det sig att i stort sett alla i det afrikanska ledarskapsprojektet har både sjuksköterskor och barnmorskor som medlemmar men de har valt att enbart ha sjukskötersketiteln i namnet för organisationen.

Lesotho

Lesotho är nummer två i världen med flest HIV-smittade, med närmare 25 procent av befolkningen. Hälso- och sjukvårdspersonal har varit mycket utsatta då sjukdomen är svårt stigmatiserande och som en konsekvens av det blir det svårt för personal att stå i samma kö som ”sina” patienter. International Council of Nurses, ICN är projekt-

ansvarig i förhållande till LO-TCO Biståndsmynd och har sedan det första projektet startades 2006 i Swaziland nu ansvar för sex Wellnesscenter-projekt och flera organisationer har visat intresse. Projektets officiella namn är ”Wellness Centre for Health Care Workers and their immediate families” men kallas till vardags för Wellness-centret, WC. Lesotho Nurses Association (LNA) har upplåtit sin mark och i sina lokaler och där erbjuds HIV/AIDS-testning och behandling, de organiserar samtalsgrupper och utbildningar för patienter, anhöriga och deras tonårsbarn där den senare aktiviteten närmast kan liknas vid en ungdomsmottagning. Målgruppen utökas nu med föräldralösa barn som är mycket utsatta för smittan och är även stora smittspridare genom sin egen utsatthet. Man har även börjat skanna patienterna för TBC som ofta går hand i hand med HIV-smitta.

Wellness-centret har i hög grad ökat LNAs trovärdighet och betydelse som organisation i samhället och man har sedan projektstarten 2007 sett en påtaglig ökning av medlemmar samt att engagemanget för villkorsfrågor har ökat. Inom hela hälsosektorn har diskussioner nu inletts kring att bilda en gemensam facklig organisation. Projektet beräknas avslutas år 2017. Vårdförbundets avdelning i Östergötland är fadder för projektet.

Leadership in Negotiation tillsammans med ICN i sex afrikanska länder

Leadership in Negotiations (LIN) är för oss i Sverige ett något svåröversatt namn. Det står egentligen för en modell som ICN använt sedan början på 1980-talet för att utveckla medlemsorganisationerna i ICN. Det är en i grunden facklig ledarskapsutbildning med blandning av teori, praktiska övningar och egna mindre projekt för tillämpning av det man lärt. Vårdförbundet har erfarenhet av att arbeta med den metoden sedan tidigare då vi hade ett projekt i Söderhavet och sedan även i Ryssland där RNAs regioner deltagit i LIN sedan 2008 och avslutas 2014. Detta aktuella projekt riktas till de organisationer inom ICN som driver Wellnesscenter-projekten (se ovan om Lesotho). Det är viktigt att få hållbarhet i de olika Wellnesscenter-projekten och därför blev intresset stort för detta projekt som stärker organisationerna. Projektets partners är ICNs medlemsorganisationer i Lesotho, Swaziland, Malawi, Zambia, Uganda och Etiopien och beräknas pågå under åren 2014-2016. Vårdförbundets avdelning i Västra Götaland är fadder för projektet.

Palestina

En israelisk sjuksköterska förmedlade kontakten mellan Vårdförbundet och den palestinska sjuksköterske- och barnmorskeorganisationen Palestinian Nurses and Midwives Association (PNMA) år 2007. Ett organisationsutvecklingsprojekt inleddes strax därefter och beräknas pågå till 2016. Man har valt att använda LIN-materialet och ett av målen har varit att kunna få bli del av den internationella gemenskapen i ICN. Medlemskapet uppnåddes år 2013 och man avser också att ansöka om medlemskap i barnmorskeinternationalen ICM. PNMA är den organisation där alla måste registrera sig som vill arbeta som sjuksköterskor och barnmorskor. Man är dessutom förhandlingspart för de offentligtanställda medlemmarna men vill inte kalla sig facklig. På grund av den komplicerade politiska situationen och uppdelningen av landet i Västbanken och Gaza är i princip PNMA enbart verksam på Västbanken. Vårdförbundets avdelning i Stockholm är projektets fadderavdelning.

Girl Child

Girl Child Education Fund är en fond som arbetar för att afrikanska föräldralösa flickor ska få en skolutbildning. De flesta av dessa flickor är föräldralösa på grund av HIV/AIDS, och fonden stöder flickor vars förälder/föräldrar arbetat som sjuksköterskor. Girl Child Education Fund drivs av International Council of Nurses och Florence Nightingale International Foundation (FNIF). FNIF skickar ut ett brev med aktuell information om projektet och det läggs ut på Vårdförbundets hemsida, två gånger per år. ICNs medlemsorganisationer i Kenya, Zambia, Uganda och Swaziland ansvarar för flickorna och projektet. Varje avdelning har en insamlingsbörssa som med fördel kan användas vid olika möten. Foldern ”Skolutbildning för föräldralösa flickor”, beskriver projektet.

PROFESSIONSUTVECKLING

Kollegial mötesplats

Den internationella arenan är viktig för att påverka och utveckla Vårdförbundets professioner och vi deltar aktivt i och följer professionernas respektive nätverk på nordisk, europeisk och global nivå. Den kollegiala mötesplatsen är varhelst vi samverkar med kollegor för att utveckla och stärka yrket samt främja den enskilde individens utveckling i sin yrkesroll. Det största mötet sker i samband med konferenser och kongresser och därför finns Vårdförbundets resestipendium som är avsett att bidra till just denna kollegiala mötesplats. Studenter kan även söka ett annat resestipendium för att skriva en C-uppsats och/eller verksamhetsförlagd utbildning i annat land.

Påverkansarbete

Professionsorganisationerna bedriver också påverkansarbete gentemot de internationella samfunden som t ex EU eller WHO (World Health Organization) samt verkar för att utveckla yrkesgruppens kunskapsområde genom att främja forskning, utveckling och utbildning inom hälso- och sjukvården. Vissa av de internationella organisationerna är ”erkända” samarbetsorganisationer till WHO, det innebär ett formellt samarbete och deltagande i konsultationer reglerat i WHO:s konstitution och godkänt av respektive regering. ICN har varit det sedan WHO bildades och så även ICM. IFBLS reglerar sitt samarbete genom ett s k Memorandum of Understanding med WHO. Vårdförbundet är en del av tjänstemannarörelsen och globalt finns få fackliga strukturer för enbart tjänstemän. Hur vi arbetar med chefs- och ledarskapsfrågor blir då ett viktigt verktyg för påverkan även utanför våra gränser. EUROCADRES är en sådan organisation liksom EHMA.

Demokratisk process

Den demokratiska processen gör att Vårdförbundets politik når långt utanför vår egen organisation när Vårdförbundets representanter kan delta i beslutsförsamlingar. Vårdförbundet har olika inflytande beroende på hur vi deltar inom de respektive professionernas nätverk. Ibland som medlem, ibland som associerad medlem och ibland genom yrkesorganisationernas medlemskap. Kontakter och goda relationer med kollegor och nätverk i andra länder är en förutsättning för att kunna driva förbundets frågor effektivt.

Medlemsstöd

Många medlemmar funderar över att arbeta utomlands. Att ha goda kontakter och relationer med kollegor och nätverk i andra länder är en förutsättning för gott stöd till våra medlemmar.

Genomgående har alla yrkesorganisationerna samordning inför internationella möten samt utbildningsfrågor på sina nordiska dagordningar. De flesta anordnar också nordiska, vetenskapliga kongresser. Värt att nämna är att de flesta specialistföreningarna också har ett nordiskt samarbete, även för chefer och ledare och så även inom etiska frågor.

Internationellt sker oftast en uppdelning av organisationer i yrkes- eller fackförbund. Ledningen i en yrkesorganisation brukar bestå av de främsta företrädarna för yrket i landet. De innehar chefs- och ledningspositioner och kan även sitta i styrelsen för regleringsorganisationen. När staten inte vill reglera yrket gör den professionella organisationen det och i många länder har därför staten beslutat att den professionella organisationen ska vara den som ska hantera legitimationsfrågorna. Därför kan det uppstå konflikt mellan den professionella organisationens syn på arbetet och en facklig organisation. När yrkesföreningen därför inte vill eller kan ta steget till att officiellt bli en facklig organisation kan yrkesutövaren välja att bli medlem i en generalistfackförening där de är tillåtna i den offentliga sektorn. Det som komplicerar situationen för en professionell yrkesutövare som är med i en generalistfackförening är om/hur hen kan delta i strejker utan att hens yrkesetik riskeras.

Internationella yrkesdagar

Varje profession har sin internationella yrkesdag. Det är tillfällen att informera allmänhet och politiker om vilka våra medlemmar är och deras bidrag till hälso- och sjukvården. Dagarna är: 15 april för biomedicinska analytiker, 5 maj för barnmorskor, 12 maj för sjuksköterskor och den 8 november röntgensjuksköterskor.

Professionella sammanslutningar och Vårdförbundet

Sedan många år tillbaka finns det internationella kommittéer för att hantera organisationernas gemensamma intressen internationellt. Kommittéerna består av valda representanter från den aktuella professionella sammanslutningen och Vårdförbundet samt anställda handläggare. De två kommittéer

som finns är dels för barnmorskefrågor och dels för biomedicinska analytiker. Sjuksköterskorna har haft en kommitté men valt att lägga ner den och har istället en gemensam vision och att man gemensamt ska komma överens om aktiviteter och inriktningar varje år. Röntgensjuksköterskorna har ett nära samarbete med Vårdförbundets kansli. Gemensamt för alla fyra sammanslutningar är att Vårdförbundets presidium träffar respektive ledning varje år.

Vårdförbundet har också avtal med ett trettiotal specialistföreningar som i sin tur samarbetar med nordiska, europeiska såväl som globala organisationer.

Barnmorskor

Mödra- och barnhälsovården är ett av Sveriges främsta bidrag till folkhälsan globalt och där är barnmorskan det främsta verktyget. Barnmorskan blev legitimerad innan sjuksköterskan fick sin legitimation i Sverige. Därför har barnmorskan som enda undantag bland legitimationsgrupperna i Sverige två legitimationer, både som sjuksköterska och som barnmorska. Svenska barnmorskeförbundet (SBF) är medlem i de internationella yrkesföreningarna och samverkan sker inom den Internationella kommittén inför möten.

Norden

Inom Norden, finns det Nordiska Jordemorförbundet (NJF) som är ett samarbetsorgan för barnmorskeorganisationerna i Norden: Sverige, Norge, Finland, Island, Danmark och Färöarna. NJF arbetar både med yrkes- och villkorsfrågor och hälsofrågor. SBF deltar vid dess årliga möte, men det hålls också en öppen Nordisk Jordemorkongress för kunskapsutveckling vart tredje ibland fjärde år. Bland övriga medlemmar i NJF finns förutom den Norska Jordemorföreningen även ett Jordemorförbund som är en egen sektion inom den norska sjuksköterskeorganisationen, NSF.

Europa

Inom EU finns the European Midwives Association (EMA). EMA ombildades från The European Midwives Liaison Committee (EMLC) i början av 2000. EMLC i sin tur bildades redan på 1970-talet. EMA är ett forum för europeiska barnmorskor. Organisationen arbetar primärt för främjande av miniminormer för barnmorskeutbildning och praxis och således påverka hälso- och sjukvårdspolitiken och förlossningskonst inom EU.

EMA deltar i konsultationer och lämnar synpunkter på förslag från EU-kommissionen.

EMA har ett möte per år för sina medlemmar. Från Sverige är Svensk Barnmorskeförening (SBF) medlem. Vårdförbundet är enbart associerad medlem vilket betyder att Vårdförbundet kan skicka en delegat att delta på det årliga mötet samt att man kan ingå i arbetsgrupper. Flera organisationer per land kan vara fullvärdiga medlemmar. EMA genomför vart tredje år en konferens med fokus på utbildningsfrågor.

Globalt

På den globala nivån finns International Confederation of Midwives (ICM). ICM arbetar för att stärka medlemsorganisationerna och yrkets status globalt genom att hävda självständiga barnmorskor som de mest lämpade vårdgivarna för barnafödande kvinnor och för att säkra det normala födandet. Det är även att stärka kvinnors och barns hälsa i allmänhet och kvinnors rätt till sexuell och reproduktiv hälsa i synnerhet. SBF är medlem i ICM och Vårdförbundet deltar som observatör vid beslutsförsamlingen i mån av plats och i samförstånd med SBF. ICM är organiserat i fyra regioner, Sverige är med i den Europeiska regionen. På dess regionmöte inbjuds endast SBF. Beslutsförsamlingen träffas vart tredje år och i samband med det mötet äger också kongressen rum. Organisationen är en erkänd partner till WHO.

ICM har utvecklat ”global standards” för kompetenser inom barnmorskepraxis, utbildning och reglering. Dessa standarder har använts för att utveckla utbildningen och professionen framförallt i låginkomstländer.

Biomedicinska analytiker

Biomedicinska analytikernas yrkesorganisation, Institutet för biomedicinsk laboratorievetenskap (IBL) och Vårdförbundet samarbetar i sitt internationella arbete och fördelar representationen mellan sig vid möten.

Norden

På den nordiska nivån finns Nordisk Medicinsk Laboratiegrupp (NML), som är ett nätverk utan formell styrelse. Sekretariatet roterar i tvåårsperioder mellan de nordiska länderna. Under dessa två år arrangeras en större vetenskaplig kongress men även mindre möten rörande yrkes- och villkorsfrågor eller etik. Ingen medlemsavgift krävs, däremot

bidrar medlemsorganisationerna årligen till Nordic Fund. IBL är medlem och betalar årsavgiften till NML.

Europa

På europainivå finns organisationen European Association for Professions in Biomedical Science (EPBS) som grundades 1999. Vårdförbundet innehade sekretariatet från bildandet och flera år framöver. EPBS har år 2013 tjugotre europeiska medlemsländer.

EPBS arbetar för att främja bästa praxis och etik för biomedicinska analytiker inom Europa. De vill också stödja yrkesutbildningen och utbildning av biomedicinska analytiska forskare i syfte att förbättra hälso- och sjukvård; främja samarbetet mellan medlemsorganisationer i fråga om utbildning, fortbildning, kompetens och forskning; ha kontakt med EU-kommissionen i frågor som är relevanta för biomedicinsk laboratorievetenskap och använda denna gemensamma kunskap mellan medlemsorganisationerna till nytta för alla. Vårdförbundet är medlemsorganisation i EPBS och utser chefsdelegat till det årliga delegatmötet.

Globalt

Den globala organisationen för biomedicinska analytiker heter International Federation of Biomedical Laboratory Science (IFBLS) och har sitt säte i Kanada. IBL utser chefsdelegaten. Vartannat år samlas generalförsamlingen i anslutning till kongressen och vartannat år enbart chefsdelegaterna. IFBLS är även öppen för individuella medlemmar i de fall det inte finns en nationell organisation. Organisationen har upprättat ett Memory of Understanding med WHO.

IFBLS utger en nätbaserad forskningstidskrift.

Röntgensjuksköterskor

Sveriges Förening för Röntgensjuksköterskor (SFR) är medlem i alla internationella yrkesföreningar och Vårdförbundets nationella kansli har regelbundna möten med representanter för SFR för att gå igenom aktuella frågor inför de olika internationella mötena. En gemensam vision om samverkan mellan Vårdförbundet och SFR är aktualiserad.

Norden

Det finns idag ingen formell organisation för det nordiska samarbetet för röntgenområdet men organisationerna träffas en gång per år i samband med den årliga återkommande europeiska radiologi-

konferensen i Wien, ECR. Dessutom genomförs en nordisk kongress vartannat år. Det finns också ett utbildningssamarbete, NOMAR, som arbetar för en nordisk Master.

Europa

På Europainivå finns European Federation of Radiographer Societies (EFRS). EFRS startades under 2007 och har vuxit snabbt till att under 2012 ha 33 röntgenorganisationer från 31 länder i Europaregionen. Till detta kom Vårdförbundet som associerad medlem samt 35 universitet i utbildningssamarbete, HENRE.

SFR är medlem i EFRS och Vårdförbundet blev 2012 associerad medlem. Det betyder att Vårdförbundet kan skicka en delegat att delta på det årliga mötet samt att man kan ingå i arbetsgrupper. EFRS uppdrag är till skillnad från internationalens europeiska gren, mer av politisk natur och deras medlemmar är från hela Europa, inte enbart EU. Organisationen syftar till att företräda, främja och utveckla yrket radiograf i Europa, inom hela spektrat av medicinsk bildbehandling, nukleärmedicin och strålbehandling. EFRS utövar även påverkan på Europeisk politik om alla frågor som kan vara av betydelse för att främja patientsäkerhet och strålskydd. Dit hör t ex att stimulera mellanstatligt europeiskt samarbete inom forskning, teknik, etik, organisatoriska och arbetsmässiga områden genom att underlätta för utbyte av information mellan medlemsorganisationer; att harmonisera utbildningarna och att underlätta den fria rörligheten av röntgensjuksköterskor.

Globalt

På global nivå finns The International Society of Radiographers and Radiological Technologists (ISRRT) som är den ledande internationella organisationen som företräder utövande av medicinsk bildbehandling och strålterapiteknik. Dess övergripande mål är att främja högsta uppnåeliga standarder för god vård, utbildning, forskning och yrkesutövning. ISRRT är organiserat som en välgörenhetsorganisation (Charity). Det innebär att de får ta emot gåvor, slipper beskattning och använder sina medel för olika solidaritetsåtgärder som främst sker i form att utbildningsinsatser över hela världen. Den europeiska grenen av den globala internationalen arbetar främst med att utveckla kunskapens innehåll vad gäller utbildning. Det har framtagits en etisk kod för röntgensjuksköterskor på nationell, europeisk och global nivå.

Sjuksköterskor

Vårdförbundet och Svensk Sjuksköterskeförening (SSF) samarbetar nära i internationella frågor. Man har slutit ett samverkansavtal kring en gemensam vision, som uppdateras varje år med gemensamma aktiviteter och det är främst på kanslinivå som internationella frågor hanteras. Vårdförbundets medlemskap i ICN ledde till ett medlemskap på alla nivåer för sjuksköterskor. Svensk sjuksköterskeförening är samarbetsmedlem (Collaborating partner) i ICN.

Norden

På nordisk nivå finns Sjuksköterskornas Samarbete i Norden, SSN som har sitt kansli där den som är vald till ordförande finns, idag Danmark. SSN är en av världens äldsta regionala yrkessammanslutningar och har funnits sedan 1920. De samlar sjuksköterskeorganisationer från Danmark, Finland, Färöarna, Island, Norge och Sverige och representerar sammanlagt över 300 000 sjuksköterskor. Vårdförbundet har varit medlem sedan 1990. SSN är ett samarbetsorgan som syftar till utveckling av sjuksköterskors kompetens och funktion, omvårdnadsservice med hög kvalitet, värdering av omvårdnadsfunktionen i form av goda löner och arbetsvillkor, inflytande i beslut om utvecklingen av nordisk sjukvård och hälsopolitik. Samarbetet samordnar även insatser från medlemsorganisationerna i andra nordiska, europeiska och internationella forum. Forsknings- och utvecklingstidningen *Vård i Norden* har funnits sedan 1980 och från år 2014 tar Vårdförbundet över skriften i samarbete med Svensk sjuksköterskeförening.

Styrelsen har tre möten per år varav minst ett fysiskt och resten via webb. Kanslierna i medlemsorganisationerna arbetar i nätverk med gemensamma frågor såsom organisations-, folkhälso-, utbildnings- eller internationella frågor. Organisationspolitiska konferenser anordnas när styrelsen så beslutar och beroende på innehållet deltar även Svensk sjuksköterskeförening.

Europa

I Europasammanhanget sluts sjuksköterskeorganisationerna samman i The European Federation of Nurses Associations (EFN). EFN bildades 1971 och arbetar övergripande för att stärka status och praktik i yrkesutövningen till nytta för medborgare och för sjuksköterskor inom EU och i Europa. Därutöver verkar EFN för patientsäkerhet, att sjuksköterskan och omvårdnaden ska vara i fokus för utvecklingen av den sociala och hälsopolitiska

agendan och dess implementering i EU och Europa, att hälso- och sjukvården i EU och Europa är jämställd och av god kvalitet, en tillräcklig, effektiv, kompetent och motiverad arbetskraft samt att stärka EFNs representation inom EU och Europa. Federationen representerar över en miljon sjuksköterskor genom sina medlemmar i 34 länder och har sitt säte i Bryssel. Generalförsamlingen och styrgruppen träffas två gånger om året och ibland organiseras seminarier i aktuella frågor i anslutning till möten som hålls i Bryssel. De nya stadgarna öppnar upp för fler medlemmar från varje land.

Globalt

Internationalen för sjuksköterskor, the International Council of Nurses (ICN) som grundades redan 1899 har sitt säte i Genève. ICN har 135 nationella sjuksköterskeorganisationer bakom sig och representerar därmed närmare 20 miljoner sjuksköterskor i världen. Beslutsförsamlingen träffas vartannat år och i anslutning till det genomförs en konferens/kongress. Vårdförbundet är medlem med yttrande och rösträtt medan Svensk sjuksköterskeförening som är medlem genom Vårdförbundet enbart har viss yttranderätt. ICN har tre övergripande mål: att föra omvårdnaden samman över hela världen; utveckla sjuksköterskor och omvårdnaden över hela världen samt att påverka hälsovårdspolitiken. Man arbetar genom sina tre pelare; professionsfrågor; regulation (legitimation) och socio-economic welfare, (SEW) vad vi kallar villkorsfrågor. Under professionspelaren finner man bl a e-hälsa (ICNP) och Leadership for Change; under regulation (legitimation) finns på ICNs hemsida länkar till de flesta legitimationsorganisationer och under SEW pelaren finns bl a International Centre for Human Resources in Nursing, se mer under Samhällspåverkan. Leadership for Change är ett program för att utveckla chefer och ledare i olika delar av världen men främst låg och medellåga inkomstländer. Nu har även ett Ledarinstitut tillkommit i Genève (Global Nursing Leadership Institute) som är öppet för sjuksköterskor och barnmorskor från hela världen.

Välgörenhetsorganisationen Florence Nightingale International Foundation (FNIF), jämförbar med ISRRT inom röntgenområdet, genomför projekt såsom Girl Child Education Fund som är beskrivet tidigare i texten. Mobile Library, som finns både som engelskt och som franskt bibliotek är ett annat projekt. Det finns 260 bibliotek och av dessa är drygt 60 att finna i flyktingläger. FNIF sponsrar

även Leadership for Change, TBC-utbildningar
m.m.

International Nursing Review är ICNs tidskrift
som innehåller vetenskapliga artiklar samt aktuella
ICN-relaterade händelser. ICN är en erkänd sam-
arbetspart till WHO sen 60 år tillbaka.

SAMHÄLLSPOLITISKT PÅVERKANSARBETE

Vårdförbundet vill också påverka utvecklingen i samhällsfrågor för att förbättra villkor och förutsättningar för utveckling i arbetslivet. Vi arbetar för rätten att organisera sig fackligt, något som inte är självklart i alla länder. Arbete som syftar till att främja fria och oberoende fackföreningar i världen skyddar de villkor som svenska arbetstagare uppnått och minskar risken för social dumping. Facklig solidaritet är i grunden att arbeta för allas lika värde och mänskliga rättigheter.

FN-organet International Labour Organisation (ILO) har med sina åtta kärnkonventioner definierat vad som är mänskliga rättigheter på arbetet:

- Konvention 87 om förenings- och organisationsrätt
- Konvention 98 om rätten att organisera sig och förhandla kollektivt
- Konvention 29 förbud mot tvångs- och straffarbete
- Konvention 105 om avskaffande av tvångsarbete
- Konvention 100 om lika lön för lika arbete oavsett kön
- Konvention 111 om förbud mot diskriminering vid anställning och yrkesutövning
- Konvention 138 om minimiålder för arbete
- Konvention 182 om förbud mot de värsta formerna av barnarbete

En annan för oss viktig konvention är den om Nursing Personell, nr 149 från 1977.

Vårdförbundet stöder detta arbete genom att aktivt delta i globalt, europeiskt såväl som nordiskt samarbete i samhälls- och fackliga frågor. Vi gör det också genom vår centralorganisation TCO (Tjänstemännens Centralorganisation).

En del av det allmänfackliga arbetet sker genom den sociala dialogen i EU. Den sociala dialogen är EU-institutionernas verktyg och mötesplats för att kommunicera med arbetsgivar- och arbetstagarparterna i EU. Den sociala dialogen är reglerad genom Lissabon-fördraget och säger att EU-kommissionen måste samråda med arbetsmarknadens parter på EU-nivå t ex när regler som rör arbetsmiljö, arbetstid eller social trygghet tas fram.

I den sociala dialogen behandlas både frågor både på övergripande och på sektorsnivå. Dessa kan vara att svara på EU-kommissionens förslag eller att parterna tillsammans tar fram partsgemensamma uppförandekoder, riktlinjer, yttranden och konferenser m m. Ett avtal inom den sociala dialogen kan också leda till lagstiftning.

TCO

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) är den centralorganisation som Vårdförbundet är medlem i. TCO ansvarar för många av de övergripande politikområden som påverkar förutsättningar för våra professioner såväl nationellt som internationellt. TCOs huvudfrågor är samhällsfrågor generellt och arbetsmarknadsfrågor speciellt. Globala frågor och speciellt EU har särskilt stort utrymme utifrån Lissabon-fördraget där samverkan med arbetsmarknadens parter är väsentligt. På senare år har miljöfrågorna fått en allt större betydelse. Vårdförbundets ordförande ingår i TCOs styrelse. TCO samarbetar dessutom direkt med förbunden genom olika nätverk bl a inriktade på EU- eller globala frågor.

Norden

TCO arbetar på det nordiska planet genom Nordens Fackliga Samorganisation (NFS) vars kansli ligger i Stockholm. Man följer den internationella verksamheten och samordnar sig så långt möjligt inför de europeiska och globala mötena. NFS kan också genomföra årliga möten kring aktuella frågor och då inbjuds även yrkessekretariatet in t ex SSN. Vårdförbundet får ofta frågan att delta på dessa. NFS uppgift är att trygga ett nära samarbete mellan de anslutna medlemsorganisationerna. Samarbetet ska främja de fackligt organiserades intresse i vid mening, genom erfarenhetsutbyte, påverkansarbete och samverka kring gemensamma mål. Man skriver inlagor till Nordiska Ministerrådet och rapporter kring olika frågor, bl a följer man hur ILOs konventioner ratificeras i de olika länder samt hur dessa sedan följs upp i praktiken, både genom den nationella lagstiftningen som i praktiken.

NFS samordnar också verksamheten i Baltic Sea Trade Union Network (BASTUN) och vars huvudsakliga uppgift är att utbyta information och påverka politiskt, socialt och hantera gemensamma projekt.

Europa

Centralorganisationerna i Europa konstituerar Europafacket (EFS). EFS är en partipolitiskt oberoende sammanslutning av centralorganisationer i 36 europeiska länder som har sammanlagt 60 miljoner medlemmar. Svenska medlemmar är LO, TCO och Saco. Europafackets roll inom EU är att förhandla med motsvarande arbetsgivareorganisationer på europeisk nivå i den sociala dialogen för att ingå kollektivavtal i specifika frågor, dock inte när

det gäller löneförhandlingar vilket enbart sker på nationell och lokal nivå. Kollektivavtalen upphöjs sedan av ministerrådet till lag inom EU. Exempel på sådana avtal som blivit EU-lag är avtal om visstidsanställningar, distansarbete och stress i arbetet. I EFS styrelse sitter förutom valda representanter från centralorganisationer även representanter från branschfederationerna.

Alla sektorsövergripande förhandlingsfrågor beslutas av EFS medan de sektorsspecifika hanteras av branschfederationerna själva. Det innebär att de flesta övergripande förslag från EU behandlas av TCO och de förbundsexperter som ingår i respektive expertområde/nätverk. Arbetsgivarorganisationen CEEP är motpart till EFS i EUs sociala dialog. Värt att nämna är också Arbetsgivarorganisation för tjänstemän på Europainivå, EUROCADRES. Den samarbetar nära med EFS. Cirka 5 miljoner professionella, chefer och ledare är medlemmar och TCO och Saco (Sveriges akademikers centralorganisation) är medlemmar. En annan organisation för chefer och ledare är European Health Management Association, EHMA där dock Vårdförbundet är inte medlem. Deras syfte är att förbättra hälso- och sjukvården i Europa genom att höja standarden på ledningsfunktionerna i hälsosektorn. De organiserar intressanta konferenser varje år.

Globalt

TCO är också medlem i den globala fackliga samorganisationen, IFS, liksom de flesta centralorganisationerna. Branschfederationerna, även kallade yrkesfederationerna, på engelska Global Union Federations, (GUF) arbetar ofta med samhällsfrågor och miljöfrågor. TCO har även ett uppdrag att arbeta med FN - främst med ILO men även med OECDs fackliga råd som kallas TUAC.

TCO är också en av de två medlemmarna i LO-TCO Biståndsnämnd och bidrar därigenom till att stärka den fackliga rörelsen i världen. Man har också en internationell fond för stöd internationellt och så finns Fonden till Minne av Olof Palme. Den senare delar ut bidrag till TCOs medlemsorganisationers medlemmar för fackliga studieresor utomlands.

Samhällspolitiskt internationellt arbete

Norden

Vårdförbundet arbetar på nordisk nivå med samhällspolitiska frågor genom Nordens Offentliganställdas Fackliga Samorganisation, (NOFS). NOFS bildades 1998 för att formalisera samarbetet kring internationella fackliga frågor i Norden och är även PSI och EPSUs valkretsar. NOFS representerar 42 nordiska fackförbund inom den offentliga sektorn. Det sammanlagda antalet medlemmar 2010 var ca 2,3 miljoner. NOFS samordnar frågor som sedan tas upp på den europeiska respektive den globala nivån. Oftast handlar det om att påverka EPSUs arbete och i förlängningen EFS. Sekretariatet som finns i Stockholm leds av en generalsekreterare. NOFS har två valkrets möten per år, därutöver träffas de internationella sekreterarna i egna möten. Vårdförbundet har en styrelseplats och deltar i arbetsgrupper på tjänstemannanivå.

Europa

Arbetet på Europainivå sker genom European Federation of Public Service Unions (EPSU). EPSU representerar cirka 8 miljoner fackföreningsanslutna anställda i Europa. EPSU har två styrelsemöten per år som hålls i Bryssel, inför dessa samordnas nordiska synpunkter genom NOFS förberedelsemöten.

EPSUs övriga arbete fördelas i olika sektorer, varav Vårdförbundet främst deltar i hälso- sjukvårds- och sociala frågor, lokal och regional administration och jämställdhetsfrågor.

Störst inflytande har Vårdförbundet inom hälso- och sjukvårdssektorn, där vi har en ordinarie plats i dess fasta kommitté. Sektorn träffas många gånger per år i kommittémöten och arbetsgrupper. I den sociala dialogen i sjukvårdssektorn har Vårdförbundet en suppleantplats. Arbetsgivarparten representeras av The European Hospital and Healthcare Employers Association (HOSPEEM) där SKL är medlem.

Övriga EU-aktörer

Professionerna agerar genom sina europaorganisationer vilket har beskrivits tidigare. Här nedan nämns ytterligare några viktiga aktörer. Rörligheten är den stora frågan globalt och så även i EU. Direktiv 36 om erkännande av yrkeskvalifikationer betyder mycket för rörligheten, även om det är få inom våra yrken som kommer just till Sverige p g a språket. Men det är viktigt för de som reglerar yrket att få sagt sitt. En ny organisation,

European Council of Nursing Regulators (FEPI), bildades på initiativ av den italienska sjuksköterskestrukturen som ansvarar för yrkets reglering.

I Frankrike har införts en nationell regleringsinstans, motsvarande Socialstyrelsen och detta är en stor förändring från traditionen att yrkesorganisationer reglerar sig själva till att bli en nationell angelägenhet. Yrkesorganisationerna befävar att man kommer att ställa lägre krav på kvalitet och kompetens.

En annan aktör är den europeiska specialistsjuksköterskeorganisationen European Specialist Nurses Organisations (ESNO) med elva europeiska specialistföreningar som medlemmar. Flera svenska specialistföreningar är medlemmar i de europeiska organisationerna.

Globalt samarbete

ILO

ILO är det äldsta FN-organet och som alla FN-organ är det regeringen som är huvudpart, i det här fallet med 50 procent av inflytandet, men till skillnad från alla andra FN-organ så delar arbetsgivarna och fackförbunden den andra halvan, dvs. 25 procent var. Det globala facket IFS beslutar vilka representanter som ska sitta i styrelsen. Från Sverige är det LO och TCO deltar både i styrelsen som i den årliga arbetskonferensen som brukar äga rum i juni under tre veckor. Sverige har varit medlem i ILO sedan bildandet år 1919. Varje medlemsland har oftast en nationell ILO-kommitté som granskar konventioner och hur Sverige uppfyller dessa. LO och TCO utser medlemmar till den kommittén.

Public Services International (PSI) och ICN

När det gäller samhällspåverkan på global nivå deltar Vårdförbundet i organisationen Public Services International (PSI) samt via ICN.

PSI är en global facklig federation som företräder 20 miljoner anställda i offentliga tjänster i mer än 150 länder. Dess medlemmar arbetar inom socialtjänst, hälso- och sjukvård, kommunala tjänster, statlig och offentlig samhällsservice. Två tredjedelar utgörs av kvinnor. Ungefär 40 % av PSI:s medlemsorganisationers medlemmar arbetar inom hälso- och sjukvården, vilket gör PSI till den globala yrkesinternationalen för hälso- och sjukvårdspersonal. PSI samverkar med IFS, den internatio-

nella federationen av fackliga centralorganisationer (där TCO t ex är med) tillsammans med de andra 10 globala fackliga yrkesinternationalerna. PSI är uppdelat i fyra regionala områden: Afrika/Arabländerna, Asien/Stillahavsområdet, Europa och Interamerika, med varsin regional organisation. Inom Europa är den EPSU.

ICN arbetar genom Socio-economic welfare (SEW) för att stärka sina medlemsorganisationer. ICN har också flera nätverk, det s k Workforce Forum diskuterar frågor om arbetsvillkor, där har Vårdförbundet deltagit sedan 1996. De årliga nätverksmötena inom Workforce Forum äger numer även rum i Asien och Latinamerika.

LiN är en organisationsutvecklingsmodell som framtagits och utvecklats av ICN och genomförs med medel från medlemsorganisationer och bidragsgivare, t ex Vårdförbundet med hjälp av LO-TCO biståndsnämnd.

International Centre for Human Resources in Nursing (ICHRN) tillkom år 2006 när sjuksköterskebristen blev som störst i världen och många flyttade från de fattigare länderna till de rikare vilket fick till följd en gigantisk brain drain, dvs tömning på ländernas mänskliga resurser. ICN såg att här behövde man ha mer kunskap kring vad som pågick och bildade detta center som också sorterar under FNIF. Man tar fram rapporter, faktablad och landsstudier. Som en konsekvens av de erfarenheter man fick i det arbetet bildade man International Centre of Nurse Migration tillsammans med CGFNS International och som hanterar frågor kring sjuksköterskors rörlighet. Global Health Workforce Alliance som ligger under WHO och här är både ICN och ICM medlemmar, arbetar aktivt med frågor kring de mänskliga resurserna inom hälso- och sjukvården. Det saknas 4,2 miljoner arbetare inom hälso- och sjukvården varav 1,5 miljoner enbart i Afrika.

WHO i Sverige och världen

Vårdförbundet deltar i svenska regeringens årliga delegation till Världshälsoförsamlingen, WHA. För Sveriges del har vanligtvis Socialstyrelsens generaldirektör utsetts att leda den svenska delegationen som består av experter inom olika hälsoområden som exempelvis SIDA och Folkhälsoinstitutet. Både Vårdförbundet och Läkarförbundet har vanligtvis kunnat ingå i delegationen. Vårt uppdrag är att bistå i arbetet med kunskap från våra yrkesområden och följa den hälsopolitiska utvecklingen och rapportera viktiga beslut hem.

Under mitten av 1990-talet drev Vårdförbundet att Sverige i likhet med övriga Europa skulle inrätta befattningen Chief Nursing Officer (CNO). CNO har till uppgift att tala i sjuksköterske- och barnmorskefrågor i förhållande till WHO. En befattning som i flertalet länder är placerad vid hälsoministeriet i respektive land vilket motsvarar Sveriges socialdepartement. En deltidsbefattning tillsattes under senare delen av 1990-talet med placering hos Socialstyrelsen. WHO:s europaregion arrangerar regelbundna möten med denna grupp.

European Forum of National Nursing and Midwifery Associations and WHO

På initiativ från WHO:s Europaregion bildades en samverkansgrupp mellan WHO och sjuksköterske- och barnmorskeorganisationer i hela Europaregionen vid slutet av förra seklet. Syftet är bland annat att gruppen ska bidra med omvårdnadskompetensen i de olika programarbeten som genomförs inom WHO:s Europaregion. I många länder är de också ett stöd i nationella beslut på hälso- och sjukvårdens område. Vårdförbundet har sedan starten varit medlem i EFNNMA och årligen hålls ett möte där WHO:s europaregions handläggare för sjuksköterske- och barnmorskefrågor är sammankallande. Sedan några år tillbaka är den tjänsten inte tillsatt och nu råder osäkerhet vad detta innebär för EFNNMA.

Att leva efter våra värderingar i det dagliga arbetet

Fair Union

Målet att bli en Fair Union sattes av Vårdförbundets extrakongress 2012. I april 2013 beslutade förbundsstyrelsen att Vårdförbundet lever upp till de värderingar som ingår i begreppet Fair Union. Det innebär att vi arbetar för jämställdhet och allas lika värde, att utveckla hälsa och arbetsvillkor nationellt och globalt, värnar om rätten att organisera sig i fackföreningar, använder företag som har kollektivavta, tar miljömässig och etisk hänsyn vid inköp, utövar ett aktivt miljöarbete samt gör etiska val vid placeringar av tillgångar. I grunden ligger värderingen om alla människors lika rätt. I Vårdförbundets riktlinjer och arbetsrutiner arbetar vi för ett samhälle som är ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart. Dessa värderingar stöds av våra stadgar, de etiska riktlinjerna/koderna för våra yrkesgrupper och vår Vision.

Fairtrade

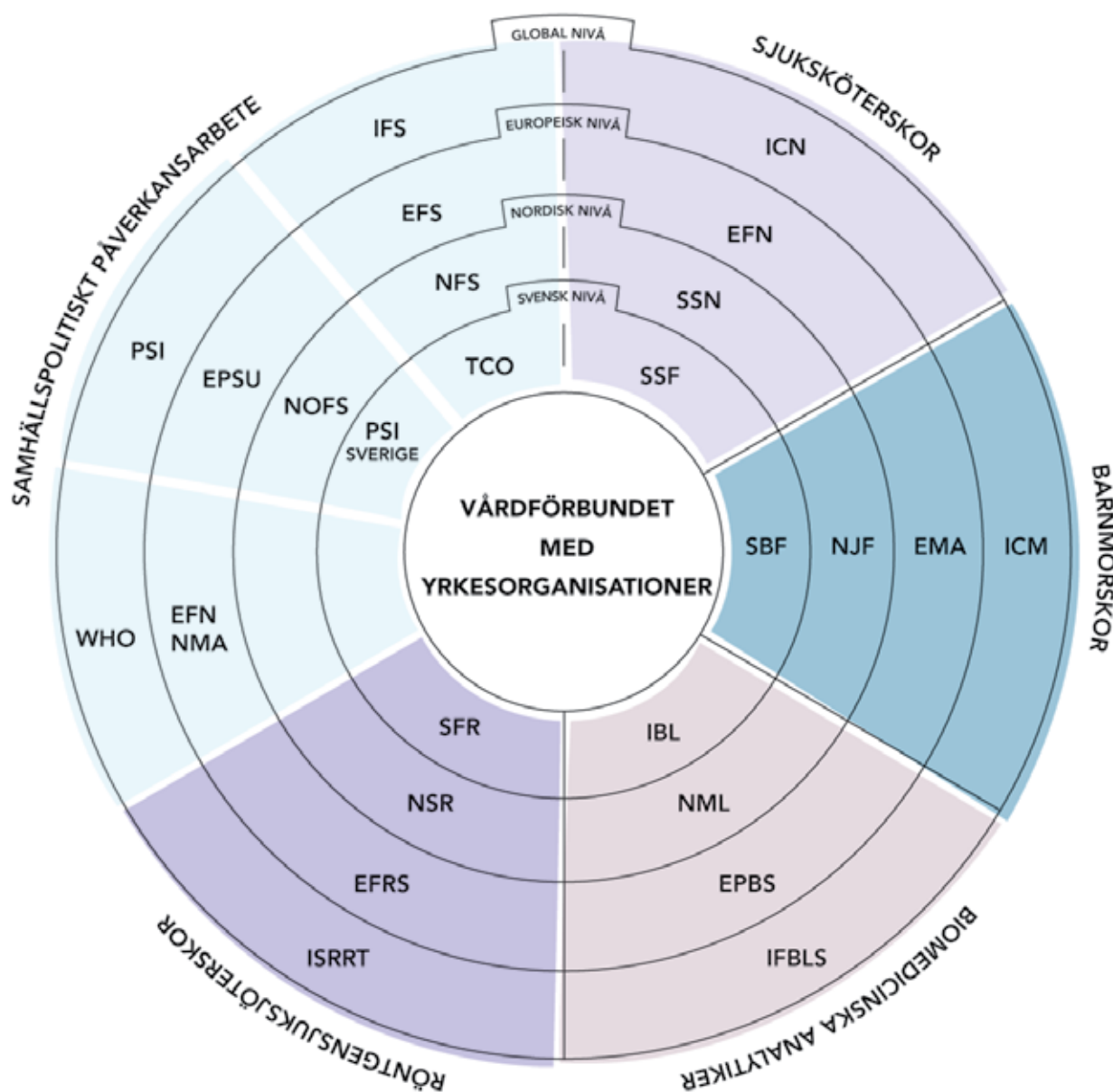
Vårdförbundet är medlem i Fairtrade sedan 2008. Fairtrade är en oberoende produktmärkning som skapar förutsättningar för odlare och anställda i låg- och mellaninkomstländer att förbättra sina arbets- och levnadsvillkor och möjlighet att konkurrera på en internationell marknad, på bättre villkor och genom långsiktiga handelsavtal. De internationella Fairtrade-kriterierna garanterar odlaren ett minimipris för råvaran samt säkerställer att anställd arbetskraft får avtalsenliga löner och förbättrade arbetsvillkor. Fairtrade liksom Rena Kläder samarbetar med LO-TCO Biståndsnämnd.

Rena kläder

Vid upphandlingar av profilprodukter följer Vårdförbundet en etisk kod enligt ILO:s konventioner. Vårdförbundet arbetar även proaktivt för att landsting, kommuner och privata arbetsgivare inom vården ska anta en etisk kod i sina upphandlingar av textilier.

BILAGA 1: INTERNATIONELLT NÄTVERK

Internationella kontakter 2013

Förkortningar och förklaringar

Brysselkontor LO-TCO-SACO	LO-TCO-SACOs Brysselkontor Man kan prenumerera på deras elektroniska nyhetsbrev. De arrangerar bl a studiebesök. www.fackligt.eu
CEEP	European Centre of Employers and Enterprises providing Public services En av tre tvärssektoriella arbetsgivarparter till EFS. www.ceep.eu
CEMR	Council of European Municipalities and Regions SKL är medlem i CEMR. Förhandlingsmotpart till LRG i EPSU. www.ccre.org
CNO	Chief Nursing Officer Den av regeringar utsedd att tala för sjuksköterskefrågor/barnmorskefrågor inom WHO. I Sverige är det Socialstyrelsen som utser och CNO har sin anställning där.
CNR	Council of National Representatives ICNs beslutsförsamling som håller sitt möte vartannat år. Vårdförbundet har en representant och en rådgivare. Svensk sjuksköterskeförening har en supportiv plats.
EES	Avtalet mellan EU och EFTA länder där man överenskom om vissa gemensamma rättigheter för befolkningen. De kvarvarande EFTA-länderna är Norge, Island och Schweiz. Norge och Island har slutit EES-avtal och Island har även ansökt om medlemskap i EU. Schweiz har ett separat avtal med EU.
EFN	European Federation of National Nurses Associations Samarbetsorgan för sjuksköterskeorganisationer inom EU. EES länder liksom ansökarländer kan bli medlemmar. Två möten per år. Vårdförbundet är medlem. www.efnweb.org
EFNNMA	European Forum of National Nursing and Midwifery Associations and WHO Sekretariat på WHO-kontoret i Köpenhamn. Vårdförbundet medlem. www.euro.who.int/nursingmidwifery
EFRS	European Federation of Radiographer Societies Europeisk organisation för Röntgensjuksköterskor. Ett möte per år. SFR är medlem och Vårdförbundet är associerad medlem. www.efrs.eu
EFS	Europeiska Fackliga Samorganisationen På engelska: ETUC. Den fackliga förhandlingsparten gentemot EU-kommissionen. TCO är medlem. www.etuc.org
EHMA	European Health Management Association EHMA syfte är att förbättra hälso- och sjukvården i Europa genom att höja standarden på ledningsfunktionerna i hälsosektorn. Vårdförbundet är ej medlem i nuläget. www.ehma.org

EMA	European Midwives Association Barnmorskeorganisationer i EU och ansökarländer kan vara medlemmar. Associerat medlemskap möjligt. Ett möte per år för alla medlemmar. SBF är medlem. Vårdförbundet är associerad medlem. www.europeanmidwives.eu
ENSA	European Nurse Student Assembly Sjuksköterskestudentnätverk. Har möte en gång per år. En representant deltar som observatör på EFN möte. https://www.vardforbundet.se/Min-profession/Student/Internationellt/Sjukskoterskestudenter/
EPBS	European Association for Professions in Biomedical Science Ett möte per år. Vårdförbundet är medlem. www.epbs.net
EPSU	European Federation of Public Services Unions Branschfederation inom EFS för de offentliganställdas fackliga organisationer och tillika den regionala grenen av PSI. Två styrelsemöte per år. Vårdförbundet är medlem. www.epsu.org
ERMA	European Region of Midwifery Associations ICMs Europagren. Svenska Barnmorskeförbundet är medlem.
ESBS	European Students of Biomedical Science Studerandeorganisation för biomedicinska analytikerstudenter i Europa. De träffas en gång varje höst för att utbyta erfarenheter och diskutera frågor som rör biomedicinska analytikerutbildningen. https://www.vardforbundet.se/Min-profession/Student/Internationellt/Internationella-samarbeten-for-biomedicinska-analytiker/
ESNO	European Federation of Specialist Nurses Organisations Associerad medlem i EFN. Flera Riksföreningar är medlemmar i ESNO genom sin Europeiska organisation. www.esno.org
ESR	European Society of Radiographers Europagren av ISRRT.
ETUC	European Trade Union Confederation På svenska EFS. TCO är medlem. www.etuc.org
EU	Europeiska Unionen , tidigare kallad EG men från 1993 enbart EU. Beteckningen EG lever kvar genom EG-rätten. Idag 28 länder och styrmedlen är stadgan i Lissabontraktatet. http://ec.europa.eu/sverige/contact_sv.htm
EUROCADRES	Arbetstagarorganisation för tjänstemän på Europainivå och i nära samarbete med EFS. Ca 5 miljoner professionella, chefer och ledare är medlemmar. TCO och SACO är medlemmar. www.eurocadres.org
FEPI	European Council of Nursing Regulators Hemsida för sjuksköterskors legitimeringsorganisationer/myndigheter www.fepi.org

GAD	General Assembly of Delegates IFBLSs beslutsförsamling som håller möte vartannat år. Chefsdelegaterna möts även i mellanåret.
HOSPEEM	European Hospital and Healthcare Employers' Association SKL är medlem i HOSPEEM som är organisationen för sjukhus i Europa. Förhandlingsmotpart till HSS. www.hospeem.eu
HSS	EPSUs fasta kommittén för Hälso- sjuk och sociala tjänster En av fyra kommittéer och Vårdförbundet har ett eget mandat i den kommittén. Två möten per år och så tillkommer förhandlingarna i den sociala dialogen med HOSPEEM som motpart.
IBL	Institutet för Biomedicinsk Laboratorievetenskap På engelska: The Swedish Institute of Biomedical Laboratory Science. Professionell sammanslutning för biomedicinska analytiker. www.ibl-inst.se
ITUC	International Trade Union Confederation På svenska IFS. Organiserar huvuddelen av den globala fackföreningsrörelsen. LO, TCO och SACO är medlemmar.
ICM	International Confederation of Midwives International för barnmorskeorganisationer. SBF är medlem. www.internationalmidwives.org
ICN	International Council of Nurses International för sjuksköterskeorganisationer. Vårdförbundet är medlem och Svensk sjuksköterskeförening "in collaboration" genom Vårdförbundet. www.icn.ch
ICNM	International Centre on Nurse Migration Bildades år 2005 av CGFNS International och International Council of Nurses. Centret skall vara en resurs för utveckling och spridning av forskning, erfarenheter och information kring den globala sjuksköterskerörligheten. http://www.intlnursemigration.org/
ICHRN	International Centre for Human Resources in Nursing Bildat år 2006 syftar centret till att stärka den globala sjuksköterskearbetskraften genom utveckling uppföljning och spridning av relevant information, standards och verktyg kring HR policys, ledarskap, forskning och praktik. Den finns online http://www.icn.ch/pillarsprograms/international-centre-for-human-resources-in-nursing-ichrn/
IFBLS	International Federation of Biomedical Laboratory Science Internationalen för biomedicinska analytiker- organisationer och enskilda. IBL är medlem. www.ifbils.org
IFS	Internationella Fackliga Samorganisationen På engelska: ITUC. Organiserar den globala fackföreningsrörelsen, centralorganisationerna. LO, TCO och SACO är medlemmar.
ILO	International Labour Organisation FNs organ för arbetsfrågor. Trepartsorgan, dvs. representeras av regering, arbetsgivarorganisationer och arbetstagarorganisationer. Har sedan grundandet 1919 tagit fram 188 konventioner och drygt 199 rekommendationer som reglerar villkoren i arbetslivet. TCO representerar Vårdförbundet. ICN är samarbetspartner. www.ilo.org

ISRRT	International Society of Radiographers & Radiological Technologists Internationalen för röntgensjuksköterskor. Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor är medlem. www.isrrt.org
LIN	Leadership in Negotiations Ledarskapsutbildningsprojekt som utvecklats av ICN och används med syfte att stärka medlemsorganisationer gentemot den fackliga verksamheten. LIN har använts i Latinamerika, Sydafrika, Söderhavet och Ryssland.
LO-TCO Biståndsnämnd	På engelska: LO-TCO Secretariat of International Trade Union Development Cooperation. Fördelar Sida medel till fackliga utvecklingsprojekt samt Internationell information inom Sverige. Vårdförbundet medlem genom TCO. www.lotcobistand.org
LRG	EPSUs fasta kommitté för lokala och regionala frågor En av fyra kommittéer och Vårdförbundet har en ersättarplats. Förhandlar i den sociala dialogen med CEMR som motpart där SKL är medlem.
NFS	Nordens Fackliga Samorganisation NFS vill främja ett hållbart, inkluderande och rättvist arbetsliv – både socialt, ekonomiskt och ekologiskt – såväl i Norden, Europa som globalt. Samarbetsorgan för centrala fackliga organisationer på nordisk nivå samt Baltikum. LO, TCO och SACO är medlemmar. www.nfs.net
NGO	Non Governmental Organisation Obunden, icke statlig frivilligorganisation. T ex. yrkesorganisation, patientförening eller annan intresseorganisation/ förening. Fackliga organisationer kan ibland räknas dit men de brukar vanligen inneha en särställning. FN-organisationer brukar utse vissa NGOs till samarbetspartners. Begreppet NGO används ofta i internationella sammanhang.
NJF	Nordisk Jordemoder Förbund Samarbetsorgan för barnmorskeorganisationer i Norden. SBF är medlem.
NML	Nordisk Medisinsk Laboratoriegrupp Samarbetsorgan för biomedicinska analytikerorganisationer inom Norden. IBL är medlem.
NNF	Nordic Nurses' Federation På svenska SSN. Samarbetsorgan för sjuksköterskeorganisationer i Norden. Vårdförbundet är medlem. www.ssn-nnf.org
NOFS	Nordens Offentliganställdas Fackliga Samorganisation Samarbetsorgan för de offentlig-anställdas fackliga organisationer i Norden som är medlemmar i PSI eller EPSU. Norden är valkrets för organisationerna. Vårdförbundet är medlem. http://www.nofs.org/
NSR	Nordic Society of Radiographers Samarbetsorgan för Röntgensjuksköterskor inom Norden. SFR är medlem.
NSSK	Nordiska sjuksköterskestudenters kontaktforum Möts två ggr/år och sponsras delvis av SSN. www.vardforbundet.se/Min-profession/Student/Internationellt/Sjukskoterskestudenter/
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development Ekonomisk samarbetsorganisation med stort fokus på Hälsa, Utbildning och Ekonomi. www.oecd.org

PSI	Public Services International Numer PSI även i Sverige och tidigare känt som ISKA. International för offentliganställda. www.world-psi.org
RNA	Russian Nurses Association Organiserar barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor med ett medlemskap idag av 170 000. Långvarig samarbetspartner med Vårdförbundet. http://www.medsestre.ru/
SALAR	Swedish Association of Local Authorities and Regions På svenska: Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. Medlem i de europeiska arbetsgi- varorganisationerna CEEP, HOSPEEM och CEMR. www.salar.eu
SBF	Svenska Barnmorskeförbundet På engelska: the Swedish Association of Midwives. www.barnmorskeforbundet.se
SFR	Svensk Förening för Röntgensjuksköterskor På engelska: Swedish Society of Radiographers. www.swedrad.se
Sida	Styrelsen för Internationellt Utvecklingssamarbete På engelska: Swedish International Development Cooperation Agency. Utvecklings- mål: Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet, Ekonomisk utveckling, Hälsa och kunskap, Hållbar utveckling och Mänsklig säkerhet. Har stöd och stipendier för studenter. www.sida.se
Social dialog	Förhandlingsordning inom EU, erkänd och bekostad av Kommissionen. Den kan ske på tvärssektoriell nivå och då är EFS arbetstagarpart, eller på sektorsnivå och då är EPSU arbetstagarpart. För mer information: http://ec.europa.eu/social/main. jsp?catId=329&langId=en
SSF	Svensk Sjuksköterskeförening Har numer tagit bort förkortningen SSF, på engelska: the Swedish Society of Nursing www.swenurse.se
SSN	Sjuksköterskors Samarbete i Norden På engelska NNF. Vårdförbundet är medlem www.ssn-nnf.org
PSI Sverige	Samverkansgrupp mellan de svenska EPSU och PSI medlemsorganisationerna Dessa är Kommunal, SKTF, ST, SEKO, Akademikerförbundet SSR, Transport och Vårdförbundet.
TCO	Tjänstemännens Centralorganisation På engelska: the Swedish Confederation of Professional Employees. TCO är medlem i NFS, EFS TUAC och IFS. Vårdförbundet är medlem. www.tco.se
TUAC	Trade Union Advisory Committee En sammanslutning av fackliga centralorganisationer inom OECD-länderna. TCO är medlem.

Unicef	United Nations Children's Fund FNs barnfond. Vårdförbundet är medlem i svenska Unicef. www.unicef.se
WHA	World Health Assembly Generalförsamlingsmötet som äger rum varje år i maj, ca två veckor. Representanter för regeringarna träffas och antar olika resolutioner. Vårdförbundet ingår i den svenska delegationen.
WHO	World Health Organisation FN-organ för hälsofrågorna i världen. Leder och koordinerar arbetet inom ramen för FN-systemet i alla hälsorelaterade frågor. Både ICM och ICN är erkända samarbetspartners. Sveriges regering är medlem. www.euro.who.int
Vårdförbundet	På engelska använd namnet Vårdförbundet med den engelska översättningen inom parentes (Swedish Association of Health Professionals). En förkortning SAHP förekommer men den är inte officiellt godkänd. www.vardforbundet.se

LEGITIMERAD BARNMORSKA

På engelska: Registered Midwife, RM.
Observera att den svenska barnmorskan har två legitimationer, både RN och RM.

LEGITIMERAD BIOMEDICINSK ANALYTIKER

På engelska: Registered Biomedical Scientist eller Biomedical Laboratory Scientist beroende på var man är utbildad.

LEGITIMERAD RÖNTGENSJKSKÖTERSKA

På engelska: Registered Radiographer

LEGITIMERAD SJUKSKÖTERSKA

På engelska: Registered Nurse, RN.

Yrkesorganisation och facklig organisation, strukturer och begrepp

I större delen av världen skiljer man tydligt på de två typerna av organisationer. Oftast beror det på den lagstiftning som finns i landet och det finns få länder som har så positiv lagstiftning till förmån för fackliga organisationer som de nordiska länderna. Om man är en Association signalerar det att man är en yrkessammanslutning medan en organisation att man är en facklig sådan. Många sjuksköterskefackliga organisationer har valt att behålla Associations i namnet trots att man sedan många år tillbaka är en Organisation. Detta för att medlemmarna ser yrkesgemenskapen som viktigast.¹ Nedan följer en kort beskrivning av den huvudsakliga skillnaden när man använder olika begrepp.

Kongress

För en **facklig** organisation betyder det den del i strukturen där den gångna periodens verksamhet godkänns, en ny styrelse väljs och man beslutar om de kommande årens inriktning. Antalet delegater är beroende på antalet medlemmar i organisationen.

För **yrkesorganisationen** betyder ordet den plats där man presenterar sina olika framsteg inom yrket, främst vad gäller inom forskning, utbildning och utveckling. Kan även benämnas konferens när den är av mindre omfattning. Ofta förläggs en kongress i nära anslutning till en beslutsförsamling.

Alla yrkesorganisationer har olika namn för sina respektive beslutsförsamlingar. Samlingsnamnen är General Assembly, GA eller National Assembly. Internationella Barnmorskeorganisationen, ICM kallar sin beslutsförsamling för Council Sjuksköterskeinternationalen, ICN kallar sin för Council of National Representatives, CNR. Röntgensjuksköterskornas international, ISRRT, kallar sin för Council medan hos biomedicinska analytikernas international IFBLS heter det General Assembly of Delegates, GAD. Oftast gäller här regeln en organisation – en röst.

Gemensamt för alla fyra beslutsförsamlingar, oavsett om det är på Nordisk, Europeisk eller global nivå är att det skall vara en yrkesföreträdare som är den nationella representanten/ chefsdelegat. Man får svårigheter med sin trovärdighet i yrkesfrågorna och att företräda organisationen internationellt om man har ett annat yrke.

Inom organisationen

Förbundsordförande i Vårdförbundet kallas President men man lägger också till General Secretary, eftersom i den nordiska kontexten motsvarar ordförande båda funktionerna. I det globala **fackliga** sammanhanget är en president ofta utan direkt inflytande utan det är General Secretary som står för att alla beslut genomförs och är ofta den drivande i vilka beslut som ska tas. Den med makt och inflytande är alltså General Secretary, och den brukar också väljas på kongresserna.

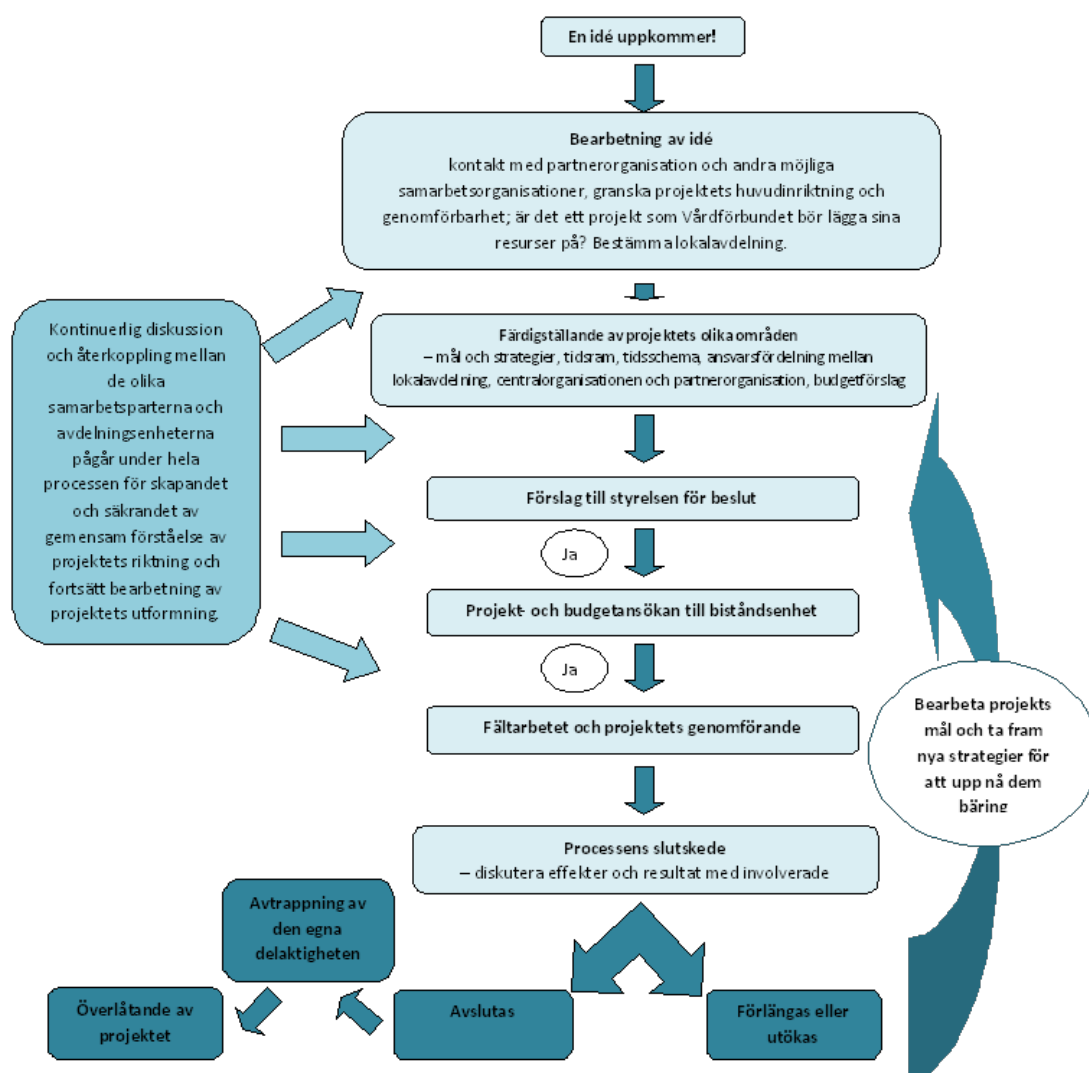
Inom **yrkesorganisationerna** är det ofta presidenten som har ett inflytande men det är begränsat av den tid som man är vald. Majoriteten av yrkesorganisationer har en president som sitter i två till fyra år men mycket sällan längre. Man kan ha suttit två år som President-Elect, följt av två år som President och sedan sitter man kanske som Past-President i två år, men det ser olika ut. Den person som kan stå för kontinuitet i organisationen kallas för Chief Executive Officer, CEO och motsvarar i viss mån General Secretary men är anställd och inte vald. De flesta yrkesorganisationerna är ganska små och har inte råd att ha anställd personal så därför kan det vara en pensionär som hanterar administrationen.

Förtroendevald på **facklig** heltid kallas Steward inom den fackliga sfären. De som är förtroendevalda generellt kallas Representative, eller Rep som slang. Vårdförbundet har valt att kalla alla fackliga förtroendevalda elected representatives. Men skulle kunna släppa ordet elected eftersom det ingår i begreppet Rep. Lokalavdelning heter Local Branch.

Yrkesorganisationerna har ofta inga valda representanter på samma sätt och har därför inget speciellt ord för det.

¹) Exempelvis Ontario Nurses Association. De har varit en facklig organisation i många år men menar att det är sjuksköterskeyrket som kommer först och det fackliga i andra hand. Därför vill man inte byta. Det samma argument lämnade New South Wales Nurses Association i Australien. De har varit fackliga i över tjugo år men medlemmarna vill inte byta namn.

BILAGA 2: PROJEKTPROCESSEN I VÅRDFÖRBUNDET

Stöd för projektplanering nationellt och lokalt

1. Projekt på nationell nivå möter organisationer på nationell nivå. Avdelningar möter regioner eller motsvarande avdelningsnivå.
2. Projektprocessen. Från idé och genomförande till avtrappning och överlåtande. En plan för ett projekts avslut ska finnas med redan vid start. Alla parter ska vara medvetna och överens om omfattningen av projektet över tid. Beslut krävs av förbundsstyrelsen samt av den lokala avdelning som är fadder.
3. En lokal avdelning utses till fadder för varje projekt. Denna fadderavdelning är aktiv i projektet utifrån projektets och avdelningens förutsättningar och önskan. Då det är avdelningen som är fadder utser den en kontaktperson för projektet som lämpligen sitter i styrelsen. Skifte av individ kan ibland vara nödvändigt men en kontaktperson ur avdelningsstyrelsen måste finnas under hela projektperioden.
4. För att understödja en organisations utveckling sponsrar Vårdförbundet ledande företrädares deltagande i internationella kongresser och konferenser. I vissa fall kan även deltagande i internationella möten, såsom t ex med WHO sponsras. Den organisation som blir sponsrad får bidrag till två personer ur ledningen. Detta blir lämpligt för att stärka demokratin i organisationen. Sponsring utgår under projektperioden samt två ytterligare år. Därefter kan sponsring utgå efter prövning i varje enskilt fall, men då alltid efter ansökan. Sponsringen omfattar: resa, boende och traktamente. Vid behov även tolk.
5. Ibland tillfrågas Vårdförbundet om att lämna bidrag för deltagande i de internationella yrkesorganisationernas kongresser eller liknande och då väljer förbundet att i första hand stödja sina tidigare samarbetspartners.
6. Vårdförbundet betalar i princip inga medlemsavgifter för organisationer som partnerorganisationen är medlem i. Vid undantag fattas särskilt beslut och det ska finnas en tydlig tidsgräns för det.
7. Det är möjligt att återuppta ett partnerskapsamarbete efter några år om önskan och behov uppkommer. Omfattningen beslutas enligt vanlig ordning.
8. Det finns krav på årlig revision vid de flesta typer av projekt. Där den lokala nivån har medel som ska redovisas ska den ekonomiska revisionen ske i samverkan med nationell ekonomienhet och i de flesta fall av nationell revisor. För verksamhetsredovisningen ansvarar den lokala avdelningen.
9. Kontakt med nationell handläggare bör alltid tas inför alla lokala projekt för diskussion och bedömning. Särskilt viktigt är detta när det gäller frågor om ekonomi och budget.

Vårdförbundets projekt - tidigare och nuvarande

Vårdförbundet har sedan bildandet 1977 bedrivit ett mycket stort antal utvecklingsprojekt av varierad ekonomisk och personell omfattning. Nedan följer projekt från de senaste 20 åren.

Hälsoprojekt

Land, plats	Organisation	Titel	Tidsperiod	Avdelning
Palestina på Västbanken	UPMRC NGO	Mobilklinik	1991-1997	Stockholm
Palestina i Negev-öknen	UPMRC NGO	Vaccination av Palestinska beduiner	1996	Stockholm
Nicaragua, Puerto Cabezas	Vårdcentral	Utbyggnad av vårdcentral	1994-1998	Östergötland
Nicaragua, Puerto Cabezas	Vårdcentral	Information om HIV/AIDS	1994-1998	Östergötland
Uruguay, Montevideo	Sjuksköterskeskola	Inköp och upprustning av hus	1991-1994	Uppsala?
Chile, Santiago	Albertokliniken Vårdcentral	Driftbistånd	1989-1995	Stockholm, Centrala
Bolivia, Cochabamba	PASSsk, förskollärare mm, NGO	Hälsoverkstad, daghem	1995-1998	Bohuslän, Mölnadal sjukhus
Mocambique, Beira	ANEMO Ssk org	Bostäder för sjuksköterskor	1992-1997	Stockholm, Karolinska
Nepal	Svenska UNICEF	Stöd till Bal-Shiksha-skolor för flickor	2000-2002	FS
Chile	SOCHILTM BMA org	Utbildning i folkhälsa och miljö	2002-2005	Västra Götaland

Utvecklingsprojekt

Land, plats	Organisation	Titel	Tidsperiod	Avdelning
Ungern	HNA Sjuksköterskor	Organisationsuppbyggnad	1992-1998	Skåne
Estland	EKTK Ssk, barnm, BMA, röntgenssk	Organisationsuppbyggnad	1992-1998	Kalmar
Filippinerna	AHW Ssk org	Facklig utbildning Organisationsstöd	1991-1998	Uppsala de sista åren.
Söderhavet, Fiji, Samoa, Cook Is.	ICN Ssk och barnm org	Organisationsutveckling, LIN	1998-2003	Riksavdelningen
Ryssland	RNA Ssk, barnm, BMA, röntgenssk	Organisationsuppbyggnad Kompetensutveckling + LIN	1999-2014	Västerbotten
Lesotho	LNA med ICN Ssk och barnm org	Wellness centre HIV/AIDS	2007 -	Östergötland
Palestina	PNMA Ssk och barnm org	Organisationsutveckling, LIN	2008 -	Stockholm
Lesotho, Malawi, Zambia, Uganda, Swaziland och Etiopien	Sex länder genom ICN. Ssk och barnm org	Organisationsutveckling, LIN	2014 -	Västra Götaland

www.vardforbundet.se